Beszámoló

Hogyan képviseljük a jogainkat nemzetközi szinten?

című tréningekről

Tartalom

Beszámoló 1

Hogyan képviseljük a jogainkat nemzetközi szinten? 1

című tréningekről 1

Bevezető 2

Első előadás: Jogaink az EU-ban – a hazai jogrendszer és a gyakorlat hibái, hiányosságai 3

Második előadás: Mindenki számára hozzáférhető közlekedés – az érdekképviseleti fellépés lehetőségei 6

Harmadik előadás: A Nők jogai és az ENSZ - egyéni esetek 8

Negyedik előadás: Az ENSZ Bizottság és fogyatékosügyi szervezetek – egy alternatív jelentés készítésének lépései 11

Összegzés 13

Készítette: dr. Nagy-Nádasdi Anita Rozália

Budapest, 2022. november 25.

Bevezető

A CITI Fundation és az EDF támogatásával megvalósuló projektet a FESZT nevében a MEOSZ hajtja végre 2022. augusztus 1. - december 31. között. A projekt keretében 6 tréningre került sor. A tréning elsődleges célja az EDF magyar nyelvre fordított érdekérvényesítési kiadványainak mélyebb megismerése volt. A másik célja az utasjogok, a fogyatékossággal élő emberek jogainak, az akadálymentes termékek és szolgáltatások és a fogyatékossággal élő nők életében megjelenő jó és rossz gyakorlatoknak, példáknak és visszás helyzeteknek az összegyűjtése volt. A tréning résztvevői megállapodtak abban, hogy egy online zárt felületen a későbbiekben is gyűjtik ezeket az eseteket. A gyűjtés célja, hogy az EU Bizottság, az ENSZ Fogyatékossággal élő személyek jogaival foglalkozó Bizottsága és az ENSZ Nőjogi Bizottsága számára készítendő árnyékjelentés struktúráját követve éves belső jelentések készüljön.

A hat tréningre 2022. október 17., 24., 25. és november 7., 8. és 14-én került sor a MEOSZ székhelyén 9.30 és 15.00 óra között. A tréning témája minden alkalommal ugyanaz volt, így a jelentkezők több alkalomból is választhattak. Végül Mezőkövesdről, Szolnokról, Nyíregyházáról, Debrecenből, Budapestről érkeztek az érdekvédelmi szervezeteknél dolgozó résztvevők. Az eredetileg országos érdekvédelmi szervezeteknek tervezett tréningre nem minden szervezet jelentkezett ezért a helyi érdekvédelmi szervezetek is részt tudtak venni az alkalmakon.

A tréningek során négy témakört jártuk végig. A jogaink az európai az Európai Unióban című előadáson az EDF által megküldött tájékoztató anyagból készült prezentációt használtuk. A kiadvány praktikusan fogalmazta meg az érdekképviseleti teendőket, mégis több résztvevő számára bonyolultan A jelentkezőknek a kiadványt megküldtük, és az azokból készült prezentációkat is. Viszont a kiadvány nyelvezete és hossza nem volt könnyen érthető a résztvevők számára. Ezért a tréningnapokon a fő üzenetek átadásra és átbeszélésre koncentráltunk.

Első előadás: Jogaink az EU-ban – a hazai jogrendszer és a gyakorlat hibái, hiányosságai

1Mozgáskorlátozottak szervezeteinek munkatársai

A résztvevők jégtörő gyakorlatként a saját tapasztalataikat mondták el az utazással kapcsolatban. A jó példák és a rossz példák alapvetően két csoportra oszthatóak. Az elmúlt 10 évben lezajlott technológiai fejlődés eredményeként könnyebb közlekednie a fogyatékossággal élő embereknek. A láthatóság eredményeként alakul ki a másik példacsoport, mert az emberek udvariasabbak, előzékenyebbek és van, amikor az épített környezeti vagy technológiai hiányosságokat épp a jószándék és emberség pótólja.

Néhány jó példa:

- Betegkísérővel ment a szakrendelőbe a fogyatékossággal élő ember és soron kívül behívták nincs rossz tapasztalat, mert még új a területen és nem ismeri jól
- Kijelzők és hangos bemondók a megállókban vannak
- Személyi segítő kérhető a brüsszeli reptéren
- Személyi segítő kérhető a vonatok a fel és leszállásnál
- Alacsony padlós vonatokon van telefontöltő konnektor
- Busz és vonat csatlakozás megoldott
- Esztergom-Budapest alacsony padlós vonatra mozgáskorlátozott fel tud szállni, de hely csak a WC-nél van

- Külföldön valóban akadálymentes buszok és járdák vannak, például Spanyolországban
- Piktogramok a reptéren segítenek a tájékozódásban
- Hangosbemondók vannak a villamoson

Néhány rossz példa:

- Gyakran nem használható rámpák a pályaudvarokon, a kelet-magyarországi vonatok nem akadálymentesek. A buszon a sofőrök türelmetlenek és nem adnak tájékoztatást.
- Nem lehet a repülőn családként együtt utazni, mert a kerekesszékes gyermek mellé nem tudnak leülni.
- A repülőjegy megvásárlásakor az online felületen nehezen lehet megtalálni az asszisztencia igényt jelölni. Kisbetűs, alig megtalálható az információ.
- Az egészségügyi intézményekben a lépcsőknél a rámpa rossz. Fontosabb önkormányzati épületekénél nehéz a bejutás. (rámpa)
- A könnyen érthető kommunikáció hiánya miatt a bérlet automata használata szinte lehetetlen, az értelmi fogyatékossággal élő emberek önállóságát elveszi
- Vidéki buszok nem akadálymentesek
- A kártyás fizetés a vidéki buszokon nem lehetséges. Ha a telefonod lemerült vagy nincs alkalmazásod, akkor nem tudsz csak készpénzzel jegyet venni
- A honlapok és mobil applikációk rosszak
- A villamos nem alacsonypadlós Hűvösvölgyben (Budapest)
- A rámpák rossz helyen vannak a vonatokon, közel a WC-hez
- A repülőgép utastere rosszul van kialakítva, mert a mozgáskorlátozottnak végig kell mennie a hátsó ülésig. A csere kerekesszék nem biztos, hogy számára megfelelő. A csomagtérben elhelyezett kerekesszék esetleges rongálódása után nem használható azonnal, a kártérítés ellenére sem
- Az üzleteknél sok helyen az elektromos mopeddel nem engednek be.
- Az utazásnál a buszra nem engedik fel az elektromos mopedet
- A magas lépcső távolsága a busz és a járda között
- A vonatnál a fel és leszállások rossz, mert magasan van a lépcső

A felsorolt példákat, panaszokat a kiadványban szereplő utasjogokhoz, illetve a panasztételi eljárásokhoz kötöttük. A panasztételi eljárásoknál nagy előnye volt az EDF által megküldött anyagnak, hogy a hazai felelősöknek az elérhetőségeit meg lehetett meg lehet találni benne. Ez

a résztvevők számára hasznos gyakorlati információt jelentett. Az előadás célja az volt, hogy a minden esetben mikor úgy érzik a jövőben, hogy a jogaik sérülnek, ne csak az adott szolgáltató felé éljenek panasszal, hanem azt jelezzék egy magasabb szinten is, akár a minisztériumok felé, és kérjenek segítséget a Solvit-tól vagy más európai jogi tanácsadó szervezettől. Ezáltal minél több információval rendelkeznek majd arról, hogy valóban helytelen bánásmódban volt-e részük mikor például nem tudtak egy közlekedési eszközt használni. Másrészt további jogi lépésekre is könnyebben szánják rá magukat, és másokat is hitelesen tudnak ebben támogatni, ezzel közvetve segítik az állampolgári szintű jogérvényesítést.

Az előadás során kiemeltem a fiatalokra vonatkozó jogokat, mert volt olyan szervezet, akinek van ifjúsági klubja és mindenkinek van fogyatékossággal élő fiatal a környezetében. A résztvevők át tudják azt a tudást adni, hogy az Erasmus+ keretében tanulhatnak külföldön könnyebben vagy a bértámogatáshoz juthatnak, ha nem kapnak a tanulmányaik befejezése után munkát.

Második előadás: Mindenki számára hozzáférhető közlekedés – az érdekképviseleti fellépés lehetőségei

2Videovetítés az Akadálymentesítési Irányelvről

A második tréning során a 882/2019/EU ún. Akadálymentesítési irányelvről volt szó egy összefoglaló videót (link:https://hu.euronews.com/next/2020/06/24/unios-iranyelv-az-egyseges-akadalymentesitesert?jwsource=cl) követően az EDF által küldött anyagokból készült prezentáció segítségével. Az előadás során az irányelv hiányosságaira hívtam fel a résztvevők figyelmet, követve a kiadvány tematikáját. Kiemeltem, hogy a MEOSZ milyen érdekérvényesítési lépéseket tett 2022 során, milyen javaslatot nyújtott be az akadálymentesítési irányelv átültetésével kapcsolatban. Biztattam a résztvevőket, hogy a gyakorlati példáikat akár a MEOSZ-nak is megküldhetik, ugyanazt az űrlapot kitöltve, amelyet a képzés során elhangzott példáikat rögzítettük.

Másrészt kitértem arra, hogy 2025 és a 2030 között megvalósulási időszakban érdemes gyakorlati példákat gyűjteniük önállóan, hiszen az EU Bizottsága az érdekvédelmi szervezeteket is bevonja majd irányelv harmonizációjának ellenőrzésébe. Az érdekvédelmi szervezetek főként adatokkal tudják alátámasztani a visszásságokat, és az akadálymentesítés hiányát, az anekdotikus példák nem mindig megfelelőek. A MEOSZ Visegrádi Alapból

finanszírozott akadálymentesítési projektjét a résztevők figyelmébe ajánlottam, mint olyan eszközt, ami segíthet az nem jó akadálymentesítési példák pontos megfogalmazásában. [1]

A tréningek során hangzott el pár példa, ami az irányelv átültetése során már előre aggályokat vet fel. Szolnokon olyan érintőképernyős OTP automata van, amely nem akadálymentes a nem látók számára. Debrecenben az OTP alkalmazott kijött segíteni felvenni a pénzt mozgáskorlátozott embernek. A kedvesség, udvarias segítőkészség a problémát megoldotta gyorsan. De meg kellett adnia a pin kódját, és az önálló használat nem valósult meg.

[1] Bővebben: http://www.meosz.hu/blog/hogyan-ne-akadalymentesitsunk/; http://www.meosz.hu/blog/a-hazai-akadalymentesites-buktatoi-uj-meosz-tanulmany-a-hazai-rendszer-kereteirol-es-hibairol/; Akadálymentesítési Teszt: http://www.meosz.hu/blog/hamarosan-akadalymentesitesi-teszt-jelenik-meg-a-meosz-kiadasaban/

Harmadik előadás: A Nők jogai és az ENSZ - egyéni esetek

3Ötödik tréning Könnyen érthető Kommunikációt javasló résztvevőkkel

A 3. előadás a női jogokról szólt, amely az EDF-től kapott tájékoztató anyag alapján készült a bemutató. A nőjogok nehéz téma, mert nehezen nyíltak meg a résztvevők és sokan nem is gondolják, hogy vannak fogyatékossággal élő nőket érintő hátrányok. Az interszekcionális diszkrimináció fogalma idegen volt számukra. Mások számára pedig nagyon is valós tapasztalatot jelentett. A jelentéstétel bonyolultságát próbáltam egyszerűen átadni, illetve gyakorlati példák összegyűjtését kértem.

Az a 6 tréning során nagyon változatos példákat mondtak a munkahelyi kizsákmányolástól kezdve a szexuális erőszakon át a komplex közvetett témáig, mint az, hogy a fogyatékossággal élő gyermek hosszabb gondozás ideje nem számít szolgálati időnek a nyugdíj megállapítása során. Ezeket a gyakorlati példákat is az űrlapon egységesítve gyűjtöttük. Néhány, szó szerinti eset az egyik tréningen elhangzottakból:

- Egy idős személyt ápol a gyereke. Akkor kap kiemelt ápolási díjat, ha ugyanazon a lakcímen lakik. Adja fel a családját aki ápolja? Csak azért mert két házzal arrébb lakik akit ápol. Csak az kap kiemelt ápolási díjat, aki egyeneságú rokon.
- Már maga a fogyatékos kártya annyira lehúzó, hogy a nő vagy férfi megkülönböztetés nem jelenik meg
- Van egy fogyatékokkal élő nő és végtag hiányos és elmegy szülni és apa dolgozik és ki az aki elkíséri, és segít neki kommunikálni. Az apa fogyatékossággal élő személy, és nem tudja kísérni. Egy ismerős mesélte régebben. Ismerős segített végül bekísérni.
- 12 évig ápolja a fogyatékos gyereket. A gyerek elvégzi a kisegítő iskolában a 8 osztályt. Nem tudom, lehet akármilyen fogyatékossága és nem tud tovább tanulni. Minősíteni kell a nagykorúságkor, de a minősítés mellé nem kap jövedelmet, mert nincs meg a 10 éves munkaviszonya. Ezen a törvény nem tud változtatni, hogy az ilyen gyermeknek ne csak a családi pótlék járna, ha már nagykorúvá válik
- Nőgyógyászati vizsgálaton cisztát érzéstelenítés nélkül szívtak le a debreceni klinikán. Abból indult ki az orvos, hogy paralég sérült nő, deréktól lefelé nem érez semmit. 8 medikus volt még jelen. A nő hetekig vérzett a beavatkozás után, és érzett mindent.

- Családon belüli erőszak sok esetben mindennapos a fogyatékos nőkkel szemben.
- Alacsonyabb bérek a nők és a férfiak között fogyatékosok és egészségesek között is.
- Faji hovatartozás miatti kirekesztés
- Szolgálati időszakba számítson be az idő, amig fogyatékos embert vagy gyereket ápol
- Szolgálati időnek számítson az, amikor rokkantsági ellátást kap
- Nehéz megfelelő párkapcsolatot kialakítaniuk

Volt olyan tréning, ahol született megállapodás arról, hogy a nőjogi kérdéseknek egy fogyatékossággal élők helyzetéről szóló podcastban műsorra tűzik. Az is felmerült, hogy az egyik érdekvédelmi szervezet a meglévő nőjogi projektjeinek eredményeit a becsatornázza a közös adatgyűjtésben. Arról is volt szó, hogy az űrlapon gyűjtött információkat könnyen érthető kommunikációval átírják. Az is eredménye volt a nőjogi tréningnek, hogy egy, fogyatékossággal élő nőkről szóló kiállítás, illetve mozgalom lehetőséget kapott a szélesebb körű bemutatkozásra. Tréning fő eredménye az volt, hogy a résztvevők nyitottak voltak arra, hogy adatokat gyűjtsünk fogyatékossággal élő nőkkel szembeni visszásságokról. Abban állapodtunk meg, hogy megvizsgáljuk a projekt lezárultát követően közösen, hogy az árnyék jelentések struktúrájának követve, éves jelentéseket tudunk-e írni, amit aztán a 4 éves

árnyékjelentés íráshoz fel tudunk használni, és így sokkal több probléma kerülhet a CEDAW Bizottság asztalára.

4Nőkaz Erőnk mozgalom tagja mesél a fogyatékossága miatt édesanyját ért hátrányokról

Negyedik előadás: Az ENSZ Bizottság és fogyatékosügyi szervezetek – egy alternatív jelentés készítésének lépései

5Harmadik tréningen Petri Gábor élő beszámolója az árnyékjelentés írásról

A 4. előadás a CRPD árnyékjelentésről szólt. Az EDF által küldött tájékoztató anyag alapján egy rövid prezentáción keresztül mutattam be az árnyékjelentéstétel folyamatát és gyakorlati példákkal tettem érthetővé azokat. 2014-ben készítettem kormányzati oldalon jelentést a gyermekjogokról. Ezért az asztal másik oldalán ülve láttam azt, hogy milyen a civil jelentéseknek a súlya és a mennyire fontosak azokra reagálni a kormányzati szerveknek a különböző ENSZ bizottságok előtt. Az egyik kollégánk, aki több árnyékjelentést is készített több szervezetnél, egy rövid előadást tartott arról, hogy a gyakorlatban ez hogyan zajlott le 2010-ben az árnyékjelentés készítés, és azóta más szervezeteknél készített árnyék jelentéseiről is beszámolt. A megosztott tapasztalatainak a fő üzenete az volt, hogy valóban nehézkes rendszer, nem a legjobb jó rendszer, de nincs más módja annak, hogy hallassák a hangjukat az érdekvédelmi szervezetek.

A tréning során elhangoztak olyan negatív példák, amelyek sem az irányelv végrehajtásához, sem a nőjogi egyezmény nem tartoztak. Azokat a CRPD egyes cikkekhez kapcsolódóan rögzítettük az űrlapon.

- A segítő kutyát nem szállítják a mentők se a rendőrök el, ha baleset történik, 2010 előtti esett. Zuglóban kiesett a vonatból egy látássérült és lezuhant a töltésen a kutyájával együtt. Nem mondják be a mai napig a vonaton, hogy melyik oldalon nyílik az ajtó és hol lehet leszállni. Kinyílt mindkét ajtó a baleset során. Mai napig előfordul hasonló
- Tolmács segít a hallássérülteknek, ami jó példa.
- Az egészségügyi intézményekben a lépcsőknél „rámpa kiképzés" van. Nehezen vagy egyáltalán nem használhatóak, katonai kiképzésre hasonlít a használatuk. Fontosabb önkormányzati épületeknél is rámpa van a bejutásnál.

Összegzés

A visszajelzések alapján gyakorlatias volt a tréning, a nagyon sok egyéni gondolat kapott helyet, amelyeket lehet, hogy más formában nem mondtak volna el. Jelentős eredménynek tartom, továbbá azt, hogy olyan emberek véleményét sikerült összegyűjteni, akik a bőrükön érzik akár segítőként, akár érintettként a fogyatékossággal élő emberek jogsérelmet. Ők nem gondolták magukat emberi jogok szószólójának korábban, sőt, volt, aki a jogot is utálja. De a tréning során világossá vált, hogy minden, amit látnak egy bankfiókban vagy gépkocsivezetőként egy idős hölgy szállítása során sok problémára tud rávilágítani.

A tréning zárásaként a résztvevők megkapják a beszámolót, az űrlapot, és egyeztetünk egy találkozási formát és gyakoriságot. Minden résztvevő átgondolhatja a megbeszélés során, hogy mennyire szeretne az adatgyűjtésben részt venni a jövőben.

Ezzel párhuzamosan a MEOSZ a FESZT tagokat tájékoztatja az adatgyűjtési javaslatról és az éves jelentéskészítésről, amik a négyévente beadandó árnyékjelentések előmunkálatai. lehetnek. Az űrlap akadálymentes, és elérhetősége: https://forms.gle/Mdv194664suXorwU6